

DE MITRAILLEUR

Opijnen 1943

INTRODUCTIE

Lesduur: 60 minuten

Leerdoelen

- Leerlingen kunnen de gevolgen bespreken van de Tweede Wereldoorlog voor de lokale bevolking in het rivierengebied, zoals evacuaties, verwoestingen en bezetting.
- Leerlingen kunnen de rol van de rivieren als strategische grenzen en transportroutes tijdens de oorlog onderzoeken en de invloed hiervan op de militaire operaties en tactieken bespreken.

Benodigheden

- Het boek *Stromend door de tijd*
- Geprinte werkbladen
- **Digiboard-presentatie De mitrailleur***
Hierin twee kaarten: één met verhalen tijdens de hele oorlog & één met verhalen tijdens de hongerwinter.

Video

Deze **video's** geven de leerlingen een beeld van hoe het was om te leven in de oorlog. Ze kunnen ook goed als opwarmer dienen bij de opdracht.

- [75 jaar vrijheid](#)
Eva Jansen uit Tiel
(Vanaf 19:56 minuten tot 24:08 minuten, duur 4:52 minuten)
- [monument de Roeier \(6 min\)](#)
Leen Papo - Waalcrosser
(Duur 5:58 minuten)
- [Waar doken Joden onder? \(1 min\)](#)
- [Hoe was het om de hongerwinter mee te maken \(3 min\)](#)

Start

Lees het verhaal *De mitrailleur* voor.
Bespreek na het lezen het verhaal klassikaal.

- Wat snap je niet aan dit verhaal?
- Zijn er stukjes die kort duren, maar lang beschreven worden?
- Als jij dit verhaal had geschreven, wat had je dan anders gedaan?
- Waarom moesten sommige mensen tijdens de oorlog hun huis verlaten?
- Wat zouden kinderen zoals de jongen in het verhaal doen om zich veilig te voelen tijdens een (dreigend) bombardement?
- Hoe veranderde het dagelijks leven voor mensen in het dorp tijdens de oorlog?

Introductie

In 1939 is het **onrustig** in Europa en Nederland maakt zich zorgen. Daarom roept de regering alle soldaten op om ons land te verdedigen.

In de **Betuwe** beginnen ze in Nederland oude verdedigingslijnen op te knappen. Maar die houden de Duitsers niet tegen, want op 10 mei 1940 vallen ze toch Nederland binnen. Na vijf dagen moeten we **ons overgeven**.

In het begin lijkt het leven gewoon door te gaan, maar al snel merken de mensen dat er veel verandert. **Joden** worden steeds meer buitengesloten en later zelfs weggevoerd. Veel mannen moeten in Duitsland gaan werken. Er is steeds minder eten en ook andere spullen zijn moeilijk te krijgen. Sommige mensen gaan in **het verzet**, terwijl anderen met de Duitsers samenwerken.

In 1944 denken veel mensen dat de bevrijding snel zal komen. In september 1944 is er een grote aanval van de geallieerden (dat zijn de landen die samen tegen de Duitse bezetter vechten). Deze aanval heet **Operatie Market Garden** maar mislukt helaas. Daarna wordt het heel zwaar voor de mensen in het rivierengebied. De **rivieren** vormen de grens tussen bevrijd en bezet gebied. Er zijn veel beschietingen en veel mensen moeten hun huizen verlaten. Dat noemen we **evacuëren**.

In de winter van 1944-1945 hebben de Nederlanders het extra zwaar. Er is heel weinig eten en brandstof. We noemen die periode de **hongerwinter**. De Duitsers zetten zelfs grote delen van het gebied **onder water**. Ze hopen zo de geallieerden tegen te houden. Deze geven echter niet op. En uiteindelijk, in april en mei 1945, wordt het **rivierengebied bevrijd**.

INTRODUCTIE

OPDRACHT

- We starten deze opdracht met een korte uitleg over de frontlinie.
- Gebruik de kaart in de **Digiboard-presentatie** om de situatie van eind 1944 te schetsen:
- Zuid-Nederland was bevrijd, maar boven de grote rivieren woedde nog oorlog.
- **De Waal en de Maas** vormden een **gevaarlijke grens**. Deze, voor Duitsland, strategische grenzen zorgden voor hevige gevechten en bombardementen. Deze maken het dagelijkse leven van de mensen in de regio extra zwaar.
- Introduceer de personen op de kaart door hun **dagboekfragmenten** voor te lezen (of laat ze voorlezen door verschillende leerlingen). Alle personen hebben **echt geleefd** in deze tijd en regio. Elk van hen had te maken met de gevolgen van de oorlog: evacuaties, schaarste, angst of verzet.
- Laat de leerlingen **een persoon kiezen** voor wie ze een dagboekfragment willen schrijven.
- Deel de werkbladen uit.
- Leg uit dat de leerlingen zich mogen **inleven** in het leven van deze persoon. Ze schrijven een dagboekfragment alsof ze deze persoon zelf zijn. Ze schrijven twee keer vijf zinnen.
- Geef de volgende **aanmoediging**: Het is een vrije schrijfopdracht, dat betekent dat er geen goed of fout is. Alleen jij schrijft zoals jij dat kan! En dat is goed!
- Laat de leerlingen wanneer ze klaar zijn elkaar in duo's een **compliment** geven over elkaars dagboekfragment. Bijvoorbeeld over het woordgebruik, de spanning, de zinnen, de humor, de originaliteit of het inlevingsvermogen. Let op: Het compliment mag niet dubbelzinnig of negatief zijn. Doe dit eventueel voor.

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 22
DAGBOEK BETTY FRANK

15 oktober 1944
15 oktober 1944
15 oktober 1944

Opdracht A: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

TIPS

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 23
DAGBOEK BETTY FRANK

Opdracht B: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 24
DAGBOEK EVA JANSEN

17 december 1944
17 december 1944
17 december 1944

Opdracht A: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

TIPS

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 25
DAGBOEK EVA JANSEN

Opdracht B: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 26
DAGBOEK HARRY VAN HEERTIJM

18 oktober 1944
18 oktober 1944
18 oktober 1944

Opdracht A: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

TIPS

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 27
DAGBOEK HARRY VAN HEERTIJM

Opdracht B: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 28
DAGBOEK SIEN VAN SPIER

18 oktober 1944
18 oktober 1944
18 oktober 1944

Opdracht A: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

TIPS

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 29
DAGBOEK SIEN VAN SPIER

Opdracht B: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 1A
DAGBOEK LEEN PAPP

15 oktober 1944
15 oktober 1944
15 oktober 1944

Opdracht A: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

TIPS

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 1B
DAGBOEK LEEN PAPP

Opdracht B: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 3A
DAGBOEK GERIT VERKUIJL

18 oktober 1944
18 oktober 1944
18 oktober 1944

Opdracht A: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

TIPS

DE MITRAILLEUR WERKBLAD 3B
DAGBOEK GERIT VERKUIJL

Opdracht B: Schrijf het verslag. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

1. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

2. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

3. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

4. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

5. Schrijf een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie. Het is een verslag van een evacuatie.

DAGBOEK LEEN PAPO

Leen Papo
man
28 jaar
Zennewijnen

oorlogswinter '44-'45

Lief dagboek,

Vanavond breng ik weer mensen met een roeiboort naar de overkant van de Waal. Daar is Nederland al bevrijd door de Engelse soldaten. We vertrekken weer in het donker, tussen tien en elf uur in de avond. Iedereen die meevaart moet zijn schoenen uit, om zo min mogelijk geluid te maken. Niet vergeten welk wachtwoord ik tegen de Engelsen moet zeggen! Pas daarna kunnen de vluchtelingen veilig aan land gaan. Ik hoop zo dat alles goed gaat!

Opdracht A Leen Papo

Beeld je in dat je Leen Papo bent. Lees het stukje hiernaast dat hij (jij dus) gister in je dagboek hebt geschreven. Stel je voor dat je vanavond weer hetzelfde gaat doen.

Wat zou je in je dagboek schrijven?

Stap 1: Schrijf een eerste zin waarin je vertelt waar je vanavond extra op zal letten.

Begin zin één met:

"Vanavond let ik extra goed op..."

Stap 2: Schrijf in zin twee wat er fout kan gaan.

Stap 3: Vertel in je derde zin wat je daar spannend aan vindt.

Stap 4: Schrijf in zin 4 hoe je ervoor gaat zorgen dat dat niet gaat gebeuren.

Stap 5: Verzin zelf nog een vijfde zin.

1. Vanavond let ik extra goed op.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lange zin

Heb je een lange zin?
Kun je hem korter maken?
Of opbreken in twee zinnen.
Wordt het duidelijker?

Dubbele woorden

Zie je dubbele woorden?
Kun je er eentje vervangen voor een ander woord?
Wordt het er beter van?

Toevoegingen

Kun je ergens een spannend bijvoeglijk naamwoord toevoegen? Zoals bijv.:
gevaarlijke - vlammende - gillende.

TIPS

DAGBOEK LEEN PAPD

Opdracht B

Nog meer schrijven? Je kan een nieuwe dag beschrijven of doorgaan met de dag van werkblad 1A.

Hier zijn een paar ideeën om je op weg te helpen:

- Schrijf de **tweede zin** van je eerste tekstje over.
Dit is nu je eerste zin. Schrijf door tot je 5 zinnen hebt.
- Begin je **eerste zin** met:
'Wanneer de oorlog voorbij is dan...'
Schrijf door tot je 5 zinnen hebt.
- Verzin **helemaal zelf** hoe je verder wil schrijven!
Alleen jij kan namelijk precies zo schrijven als je bent.
En dat is goed!

DAGBOEK BETTY FRANK

Betty Frank
meisje
11 jaar
Ochten

9 april 1943

Mijn zusje, papa, mama en ik hebben een gele ster gekregen, die dragen we nu op onze jas. Ik vraag me af waarom onze overbuurkinderen geen ster dragen, dat zag ik toen we samen buiten speelden. Morgen vertrekken we met de bus! We hebben onze koffers al gepakt en mijn pop neem ik ook mee. Papa heeft de winkel gesloten. Ik weet niet waar we naartoe gaan, of wanneer we terugkomen.

Opdracht A Betty Frank

Beeld je in dat je Betty Frank bent. Lees het stukje dat zij, jij dus, gister hebt geschreven. Vandaag heb je een heel eind met de bus gereden. Ondertussen is het avond en schrijf je weer een stukje in je dagboek. Stel je voor hoe dat was.

Stap 1: Schrijf een eerste zin die begint met:
'In de bus zag ik...'

Stap 2: Schrijf een tweede zin waar je iets vertelt over de mensen in de bus.

Stap 3: Schrijf in zin 3 hoe jij je daardoor voelde.

Stap 4: Begin zin 4 met: 'Ik hoop dat...'

Stap 5: Schrijf een hoopvolle 5e zin.

Klaar? Geef jezelf een schouderklopje. Goed gedaan!

1. In de bus zag ik .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lange zin

Heb je een lange zin?
Kun je hem korter maken?
Of opbreken in twee zinnen.
Wordt het duidelijker?

Dubbele woorden

Zie je dubbele woorden?
Kun je er eentje vervangen voor een ander woord?
Wordt het er beter van?

Toevoegingen

Kun je ergens een spannend bijvoeglijk naamwoord toevoegen? Zoals bijv.:
leuke - mooie - lieve.

TIPS

DAGBOEK BETTY FRANK

Opdracht B Schrijf het vervolg:

Kies nu één van de volgende ideeën om verder te schrijven:

- Schrijf **de tweede zin** van je eerste tekstje over. Je mag de zin aanpassen als dat beter werkt. Dit is nu de eerste zin van je vervolg. Schrijf door tot je 5 zinnen hebt.
- Na de busreis zijn jullie aangekomen bij het **concentratiekamp**. Je hebt net een plek aangewezen gekregen waar je gaat slapen. Beschrijf wat je om je heen ziet. Kies een gevoel waarmee je wil schrijven: hoopvol, bang, verdrietig of boos. Schrijf door tot je 5 zinnen hebt.
- **Verzin zelf** hoe je de volgende 5 zinnen wil schrijven! Alleen jij kan namelijk precies zo schrijven als je bent. En dat is goed!

A large writing area with a light pink background and blue dotted lines for handwriting. At the top left, there are four white circles representing hole punches.

DAGBOEK EVA JANSEN

Eva Jansen
meisje
15 jaar
Tiel

31 december 1944

Nu is het dan oudejaarsdag en is ook 1944 weer ten einde. Wat hebben we in dit jaar toch veel meegemaakt. Het was de laatste jaren wel heel erg met die oorlog. Maar nu is het nog veel erger. Wat een honger! Het is vreselijk. De mensen hebben niks te eten. Ze komen hier dikwijls vragen om aardappelen. We hebben tot nu toe nog jam en suiker op de bonnen kunnen krijgen. Maar in Aalsmeer kan dat nu niet meer. Geen suiker in de koffie en in de thee, nergens in, ja 't is me wat.

Opdracht A Eva Jansen

Beeld je in dat je Eva Jansen bent. Lees het stukje dat zij, jij dus, gisteren hebt geschreven. Het nieuwe jaar is vandaag begonnen. Gisteravond, vlak voor twaalf uur, kwam je oom binnen met vervelend nieuws. Wat zou hij kunnen hebben gezegd?

Stap 1: Schrijf een eerste zin die begint met:
'Mijn oom vertelde dat ....'

Stap 2: Schrijf een tweede zin waarin je vertelt hoe iemand in je familie reageerde.

Stap 3: Schrijf in zin 3 hoe jij je daardoor voelde.

Stap 4: Begin zin 4 met: 'Ik wens dat...'

Stap 5: Schrijf in je vijfde zin waarom je denkt dat je wens uitkomt.

Klaar? Geef jezelf een schouderklopje.
Goed gedaan!

1. *Mijn oom vertelde dat* .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lange zin

Heb je een lange zin?
Kun je hem korter maken?
Of opbreken in twee zinnen.
Wordt het duidelijker?

Dubbele woorden

Zie je dubbele woorden?
Kun je er eentje vervangen voor een ander woord?
Wordt het er beter van?

Toevoegingen

Kun je ergens een spannend bijvoeglijk naamwoord toevoegen? Zoals bijv.:
gevaarlijke - stomme - gekke.

TIPS

DAGBOEK EVA JANSEN

Opdracht B Schrijf het vervolg:

Kies nu één van de volgende ideeën om verder te schrijven:

- Schrijf **de derde zin** van je eerste tekstje over. Dit is nu je eerste zin. Je mag hem natuurlijk aanpassen als dat beter werkt. Schrijf dan door tot je 5 zinnen hebt.
- Het is **een week later** en de suiker en jam zijn ook op. Schrijf welk eten er nog wel is, hoe het voelt om honger te hebben en wat je doet om er niet te veel aan te denken. Schrijf door tot je vijf zinnen hebt.
- **Verzin zelf** hoe je verder wil schrijven! Alleen jij kan namelijk precies zo schrijven als je bent. En dat is goed!

Handwriting practice area with a light green background and blue dotted lines. The area is divided into two main sections: a top section with four punch holes and a bottom section with a continuous line of dotted lines.

DAGBOEK HARRY VAN HEERTUM

Harry van Heertum
man
33 jaar
Beneden Leeuwen

7 oktober 1944

Wat een schrik! Ik werd vannacht wakker toen beneden op de deur werd gebonkt. Mijn huisgenoot riep dat we snel naar buiten moesten vanwege brand. Ik ben met een paar extra kleren naar buiten gerend. Er was een enorme vlammenzee bij de burens, die oversloeg naar mijn eigen huis. Ik was zo bang voor mijn parkiet. Die was nog binnen. Het vuur was aangestoken door de bezetters. Over een groot gedeelte van de dijk. In totaal zijn 40 gebouwen uitgebrand. Het knetterde en maakte vreselijk veel lawaai. Kinderen huilden. Het is verschrikkelijk. Maar wat er vanmorgen gebeurde. Tussen de resten vond ik de kooi van Piet. Een paar meter verderop zat mijn lieve parkiet. Hij leefde nog! Wat een wonder.

Opdracht A Harry van Heertum

Beeld je in dat je Harry van Heertum bent. Lees het stukje dat hij (jij dus) gisteren hebt geschreven. Je hebt je parkiet levend tussen de resten van je huis gevonden. Maar verder ben je alles kwijt.

Stap 1: Begin de eerste zin met: 'Nu ik alles kwijt ben, ga ik op zoek naar...'

Stap 2: Schrijf een tweede zin waarin je vertelt hoe je dat gaat doen.

Stap 3: Schrijf in zin 3 wat hier gevaarlijk aan kan zijn.

Stap 4: Vertel in zin 4 hoe je dat wil voorkomen.

Stap 5: Maak je vijfde zin extra spannend.

Kijk goed naar je tekst. Wil je nog wat veranderen?

1. Nu ik alles kwijt ben, ga ik op zoek naar .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Lange zin

Heb je een lange zin?
Kun je hem korter maken?
Of opbreken in twee zinnen.
Wordt het duidelijker?

Dubbele woorden

Zie je dubbele woorden?
Kun je er eentje vervangen voor een ander woord?
Wordt het er beter van?

Toevoegingen

Kun je ergens een spannend bijvoeglijk naamwoord toevoegen? Zoals bijv.: schietende - krakende - donkere.

Opdracht B Schrijf het vervolg:

Kies nu één van de volgende ideeën om verder te schrijven:

- Schrijf **de vijfde zin** van je eerste tekstje over. Dit is nu je eerste zin. Je mag je zin aanpassen als dat beter is. Schrijf dan door tot je 5 zinnen hebt.
- Je ontdekt dat **parkiet Piet** iets aan zijn vleugel mankeert. Schrijf hoe je hier achter komt en wat je verzint om hem te helpen.
- **Verzin zelf** hoe je verder wil schrijven! Alleen jij kan namelijk precies zo schrijven als je bent. En dat is goed!

Handwriting practice area with a large sheet of paper on the left and a smaller sheet on the right. Both sheets have four hole punches at the top and horizontal blue dotted lines for writing.

DAGBOEK SIEN VAN SPIER

Sien van Spier
vrouw
25 jaar
Culemborg

13 april 1945

Vandaag kwamen er Duitsers langs op ons onderduikadres. Ze doorzochten het hele huis, ook de kamer waar ik nu met mijn ouders zit! Juffrouw Kap speelde goed toneel, alsof ze geen idee had waar de sleutel was, dat werkte even. Maar toen mijn moeder hoestte, hoorden ze haar. Gelukkig gingen de Duitsers weg zonder ons mee te nemen. De hoofdman zag zelfs dat mijn moeder een Joods identiteitspapier had, maar deed niets. Misschien wist hij dat de oorlog al verloren was. Nog even volhouden, hopelijk zijn onze bevrijders snel in Culemborg.

Opdracht A Sien van spier

Beeld je in dat je Sien van Spier bent. Lees het stukje dat zij, jij dus, gisteren geschreven hebt. Je zit met je ouders ondergedoken in een kamer. Bij een huiszoeking zijn jullie gelukkig niet gevonden.

Stap 1: Begin de eerste zin met: 'Alles wat we in deze kamer hebben is....'

Stap 2: Schrijf een tweede zin waarin je vertelt hoe jullie het gezellig houden samen: 'We maken het gezellig door....'

Stap 3: Schrijf in zin 3 hoe dat de vervelende situatie makkelijker maakt.

Stap 4: Vertel in zin 4 wat jij doet om iedereen op te vrolijken.

Stap 5: Schrijf in je vijfde zin hoe je ouders daarop reageren.

1. Alles wat we in deze kamer hebben is .....

.....
.....
.....

2. We maken het gezellig door .....

.....
.....
.....

3.....

.....
.....
.....

4.....

.....
.....
.....

5.....

.....
.....
.....

Lange zin

Heb je een lange zin?
Kun je hem korter maken?
Of opbreken in twee zinnen.
Wordt het duidelijker?

Dubbele woorden

Zie je dubbele woorden?
Kun je er eentje vervangen voor een ander woord?
Wordt het er beter van?

Toevoegingen

Kun je ergens een spannend bijvoeglijk naamwoord toevoegen? Zoals bijv.:
kietelende - stinkende - rare.

TIPS

DAGBOEK SIEN VAN SPIER

Opdracht B Schrijf het vervolg:

Kies nu één van de volgende ideeën om verder te schrijven:

- Schrijf **de vierde zin** van je eerste tekstje over. Dit is nu je eerste zin. Je mag je zin aanpassen als dat beter is. Schrijf dan door tot je 5 zinnen hebt.
- Jullie hebben **een luik** in de kamer ontdekt. Vertel wat jullie onder dat luik gevonden hebben. Schrijf door tot je vijf zinnen hebt.
- **Verzin zelf** hoe je verder wil schrijven! Alleen jij kan namelijk precies zo schrijven als je bent. En dat is goed!

Handwriting practice area with a light blue background and horizontal dotted lines. The top left corner features four white circles, resembling hole punches on a sheet of paper.

DAGBOEK GERRIT VERKUIL

Gerrit Verkuil - jongen
15 jaar Culemborg

25 december 1944

Het is kerst 1944. Ons huis in Bruchem zit vol mensen die ik niet ken. Ze zijn geëvacueerd uit andere Maasdorpen. Er zijn ook Duitse soldaten bij. We brandden olielampjes omdat er geen elektriciteit is. Buiten is het ijskoud en er ligt stuifsnieuw. Moeder heeft "krentenbrood" gebakken met gedroogde appels en peren. Met z'n allen zitten we in de woonkeuken. Een Duitse officier viert met zijn soldaten kerst in onze woonkamer. Sommige van hen hebben pakketten gekregen van thuis. Ze delen het met elkaar. Een jonge soldaat huilt. Mijn moeder zegt dat hij naar huis wil. Hij vindt de oorlog verschrikkelijk. Ondanks alle ellende voel ik deze kerst een bijzondere verbondenheid.

Opdracht A Gerrit Verkuil

Beeld je in dat je Gerrit Verkuil bent. Lees het stukje dat hij, jij dus, gisteren geschreven hebt. Jullie zitten met vreemden én Duitsers in hetzelfde huis met kerst.

Stap 1: Begin de eerste zin met: 'Ik vind de huilende soldaat...'

Stap 2: Beschrijf in je tweede zin hoe een vreemdeling in de kamer er over denkt.

Stap 3: Schrijf in zin 3 hoe je daar op reageert.

Stap 4: Vertel in zin 4 wat jij voor hem hoopt.

Stap 5: Schrijf een laatste zin met een belofte aan jezelf.

1. Ik vind de huilende soldaat .....

.....

2. ....

.....

3. ....

.....

4. ....

.....

5. ....

Lange zin

Heb je een lange zin?
Kun je hem korter maken?
Of opbreken in twee zinnen.
Wordt het duidelijker?

Dubbele woorden

Zie je dubbele woorden?
Kun je er eentje vervangen voor
een ander woord?
Wordt het er beter van?

Toevoegingen

Kun je ergens een spannend
bijvoeglijk naamwoord
toevoegen? Zoals bijv.:
warme - kletsende - smakelijke.

TIPS

DAGBOEK GERRIT VERKUIJL

Opdracht B Schrijf het vervolg:

Kies nu één van de volgende ideeën om verder te schrijven:

- Schrijf de **tweede zin** van je eerste tekstje over. Dit is nu je eerste zin. Je mag je zin aanpassen als dat beter is. Schrijf dan door tot je 5 zinnen hebt.
- Je moeder geeft je een stukje krentenbrood om aan de **hulende jongen** te geven. Beschrijf vijf zinnen wat er gebeurt.
- **Verzin zelf** hoe je verder wil schrijven! Alleen jij kan namelijk precies zo schrijven als je bent. En dat is goed!

Handwriting practice area with a large sheet of paper on the left and a smaller sheet on the right. Both sheets have four punch holes at the top and horizontal dotted lines for writing.